בס"ד

טועמיה- חיים
לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' **וישלח** תשפ"ז

הרב **מרדכי אלון** שליט"א

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 16:00 | 17:14
תל אביב - 16:15 | 17:16
חיפה - 16:04| 17:13
מגדל (כמנהג י-ם) - 16:00 | 17:12
באר שבע - 16:18| 17:17

בין לבן לאדום

ארצה שעיר שדה אדום

בפרשת וישלח אנו עוברים מהחיים עם לבן אל החיים עם עשו ומשם להליכה חזרה הביתה, אל החיים שלנו, ועל זה אני מבקש לדבר הפעם.

הפרשה שלנו מפגישה אותנו עם שתי דמויות, לבן ועשו, ואני רוצה שעוד מעט נחזור איתן לכיתה א' של כולנו -

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל-עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם. (בראשית ל"ב, ד')

עד עכשיו לא ידענו שעשו כלל לא נמצא בארץ. הפגישה הקודמת שלנו איתו היתה בברכות וכשיעקב ברח מבאר שבע מפניו אחרי שקיבל אותן, וזה היה עוד בארץ. עברו מאז כמה ובכמה שנים ומסתבר שעשו עזב את הארץ, ובפרק ל"ו יהיה כתוב -

וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת-נָשָׁיו וְאֶת-בָּנָיו וְאֶת-בְּנֹתָיו וְאֵת כָּל-נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת-מִקְנֵהוּ וְאֶת-כָּל-בְּהֶמְתּוֹ וְאֵת כָּל-קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל-אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו. (שם ל"ו, ו)

ומעניינים דבריו של רש"י שזה היה בגלל שעשו חשש מהשלכות ברית הבתרים, שהוא לא רצה לפכוע את חוב הגלות שנגזר שם על זרעו של אברהם, והוא עובר לגור בשעיר. יעקב זוכר שהוא נקרא אדום, אולי אפילו הוא זה שקרא לו בשם הזה, כאשר הם היו נערים בני חמש עשרה, ויעקב בישל נזיד ועשו ביקש "מן האדום אדום הזה", ואז כתוב "על כן קרא שמו אדום" - אולי זה היה יעקב, אולי העולם, אך על כל פנים עשו הולך לשדה אדום. הפרשנים אומרים שזה לא היה שמו של המקום לפני שעשו בא לשם, והוא מייצר מציאות כזו בעולם, איש השדה, עשו, יודע ציד, ומקים אימפריה גדולה שנקראת "שדה אדום".

יעקב עומד להיפגש עם עשו והמשפט שהוא מנחה את מלאכיו לדבר עם עשו אומר כך -

וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם-לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד-עָתָּה. (שם ל"ב, ה')

עם לבן גרתי

אני מסתפק הפעם במשפט הפתיחה הזו ואני רוצה להתמקד בשתי הדמויות הללו, בסבא שלנו ובדוד, לבן ועשו. מה רוצה לומר כאן יעקב לעשו במילים "עם לבן גרתי"? יש לי אלבום משפחתי ממנו? איך היה מזג האויר? אני משוכנע שעשו עם כל המודיעין שלו ידע שיעקב גר כל התקופה הזו עם לבן, בדיוק כמו שיעקב ידע שהוא צריך לשלוח מלאכים לארץ אדום דווקא, למרות שלא היה כתוב לפני בן שעשו היגר לשם. אז מה מבקש יעקב לומר במילים הללו?

רש"י מבאר -

גרתי. לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני ׳הוה גביר לאחיך׳, שהרי לא נתקיימה בי... (שם)

לפי הפירוש הראשון של רש"י זה לא קשור ללבן, אלא הוא פשוט רוצה לומר לו 'דע לך שנכון שהייתי עם לבן אבל אני עדיין גר', כלומר אין כאן שום מסר בסגנון של 'אני בא מלבן ובדאי לך להיזהר ממני או אני נחמד'. רש"י מרגיש בקושי הזה ולכן המילה של הדיבור המתחיל היא רק 'גרתי', בלי התייחסות ללבן, כי הוא רק רוצה לומר לעשו 'אני גֵר'. אמנם הקושי בזה ברור ולכן זה מביא את רש"י לפירוש שני -

...ד״א גרתי בגימטריא תרי״ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי, ותרי״ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים. (שם)

זה יפה, אבל מה רוצה פה יעקב? האם הוא מנסה לאיים על עשו - 'בגלל שגרתי עם לבן, אתה לא תצליח להפיל אותי'? - הרי זה נראה בדיוק להיפך כאשר הוא שולח אליו כל כל המנחה, הוא מראה שהוא דווקא רוצה למצוא חן בעיניו! מה הוא רוצה לומר לו?

אני מאמין שטמונה פה מהפכה עולמית בהבנה, אבל רק אחרי שנראה את הרגע הקצרצר הזה באיזכור של לבן, שלא יחזור עוד במפגש של שני האחים. הרגע הקצר הזה הוא מאד חשוב כי יעקב יוצא בתחילת פרשת ויצא מבאר שבע, על כל מה שזה מסמל - מהבית הקדוש, מהיותו "איש תם יושב אהלים", אל שתי פגישות גדולות - עם לבן ועם עשו. הוא יוצא ובורח שדה

ארם, כמופיע בנביא, במצוותה של אמו, מפני עשו אחיו, וכדי להקים את עם ישראל כמצוות אביו "קח לך מבנות לבן אחי אמך", והוא בעצם מתכונן כל הזמן הזה לפגישה עם עשו על אף שהיא לא מופיעה במפורש לאורך כל פרשת ויצא.[1]

איך מציירים את לבן?

שש שנים אחרי הולדת יוסף בא הקב"ה ליעקב ואומר לו "שוב אל ארץ מולדתך", הוא קורא לרחל וללאה, ובמקום להזמין את לבן, ולומר לו בפנים, כמו גבר - 'אתה רמאי ואני הולך עכשיו הביתה', הוא מעדיף לברוח - הפעם מלבן. והשאלה היא - למה הוא בורח? שיגיד שהוא הולך ויילך. למה לברוח? מעשו הוא נאלץ לברוח כי עשו רצה להרוג אותו, אבל מלבן?!

כמדומני, שרק העיון בשתי הדמויות האלה, עשו ולבן, שאליהן הולך יעקב, ורק אחרי המפגש עם שתיהן, מפגש שכל עם ישראל כולל הילדים הקטנים (למעט בנימין) צריכים לחוות אותם, עם עשו ועם לבן, הוא יכול להמשיך חזרה הביתה. כלומר זה לא סיפור רק על יעקב אבינו אלא גם עלינו, על בולנו. שתי פגישות יסודיות ומכוננות חיים של עם ישראל ההולך חזרה הביתה לארץ ישראל.

אני חושב שאם הייתי מבקש לעשות איזה תרגיל מכל ילד, בן חמש למקרא, לצייר את עשו, הוא היה מצייר אותו כרשע, בצבע אדום, הרבה שיער, חזק , גדול, מפחיד. כן, יש בו גם תכונות יפות כמו כיבוד אב, אבל הוא האויב האולטימטיבי שלנו. ואם הייתי מבקש לצייר את לבן? איך היו מציירים לנו אותו? - אני משער לעצמי שרוב הילדים לא ידעו לצייר אותו, למרות שאנחנו עוסקים בו המון, לאורך כמה פרשיות, והוא אף פותח את ההגדה של פסח, וחז"ל אומרים לנו שחז"ל זה בלעם - אבל אנחנו לא יודעים לשוות לו צורה, להגדיר אותו.

לפני שנתקדם, רק נחדד ונזכיר דבר חשוב לעצמנו - לבן הוא 50% מהגנטיקה של בולנו. הוא הסבא הביולוגי של בולנו, בדיוק כמו יצחק אבינו, להבדיל אלפי הבדלות. ולא סתם סבא, אלא שאני לא זוכר עוד דמות שחורזת את הרגעים המכוננים של עם ישראל, אצל אברהם, יצחק ויעקב, כמותו. אליעזר הולך במצוות אברהם להביא אשה ליצחק, כשמולו מנהל את האירוע לבן אחי רבקה. זה מתרחש הרבה לפני שאברהם לוקח את קטורה, כלומר זה שנים רבות לאורך חיי אברהם. הוא גם פועל מול יצחק, במקומות אחרים לגמרי - יצחק ולא רבקה, היה זה שהגדיר ליעקב לאן ללכת לקחת אשה. הוא לא אומר לו באופן כללי, כמו שאמר אברהם לאליעזר ללכת אל ארצו ולמולדתו לקחת משם אשה, אלא באופן הכי ממוקד שיכול להיות -

...לְא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנַעַן. קוּם לֵךְ֙ פַּדֶּנָה אֲרָ֔ם בֵּיתָה בְתוּאֵ֖ל אֲבִ֣י אִמֶּ֑ךָ וְקַח־לְךָ֥ מִשָּׁ֛ם אִשָּׁ֖ה מִבְּנ֥וֹת לָבָ֖ן אֲחִ֥י אִמֶּֽךָ.
(שם כ"ח, א'-ב')

ואצל יעקב כמובן - כל פרשת ויצא היא ההתמודדות שלו מול לבן. זה סבא שמלווה אותנו לאורך כל האבות. ואני עומד עכשיו להרוס את הציור היפה שציירנו כשהיינו בגן - אצלנו עשו הוא חתיכת רשע, ההוא שצריך להתרחק ממנו כמה שיותר ושעדיף שהילד שלי לא לפגוש אותו. אני לא נגד זה, אני רק מציין שעשו הוא עצמו הילד שלנו. אם הילד שלי רוצה להיות אמיתי - הוא יפגוש את עשו כל בוקר, אבל לזה נגיע בהמשך. לגבי לבן - הוא בדרך כלל פחות מעניין אותנו, והאמת היא שהוא צריך לעניין אותנו הרבה יותר. כשאנחנו יושבים להסב בליל הסדר, הסיפור מתחיל ב-"צא ולמד". אמנם התכנסנו כדי לדבר על יציאת מצרים, על עם ישראל, "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא עכשיו משעבוד מצרים", אבל עם פתיחת ההתכנסות אנחנו מודיעים לילדינו את ההודעה הבאה - חבר'ה, אל תתבלבלו, פרעה הוא כסף קטן. הוא לא הסיפור, אלא -

צֵא וּלְמַד מַה בִּקֵּשׁ לָבָן הָאֲרַמִּי לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב אָבִינוּ, שֶׁפַּרְעֹה לֹא גָזַר אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים וְלָבָן בִּקֵּשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר "אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט, וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל, עָצוּם וָרָב". (הגדה של פסח)

וכל ההגדה על דרשותיה מוסבת סביב לפתיחה הזו. ואמנם אנחנו תמהים מה הקשר ללבן ומה רוצים מאיתנו, אבל כבר זה מעמיד אותנו בחשיבה אחרת עליו, וראוי שנתמקד בו.

האדמו"ר לבן

ההבדל בין לבן לעשו הוא שלבן הוא לבן ועשו הוא אדום. נסביר; הצבע לבן איננו ייחודי לעצמו אלא הוא סך כל הצבעים שמתערבבים יחד ומטשטשים אחד את השני. בואו נדבר על סבא לבן - לסבא לבן יש שטריימל גדול והוא לא מפסיק לדבר על הקב"ה. אני לא צוחק;

בפגישה הראשונה שלו עם אליעזר עבד אברהם, הוא רץ אליו בהתלהבות וטובע את הביטוי המפורסם - "ברוך השם" -

וַיֹּ֣אמֶר בּ֤וֹא בְרוּךְ֙ ה' לָמָ֣ה תַעֲמֹ֔ד בַּחוּץ֙ וְאָנֹכִ֔י פִּנִּ֥יתִי הַבַּ֖יִת וּמָק֥וֹם לַגְּמַלִּֽים. (כ"ד, ל"א)

שם הוי"ה אצלו חופשי. הוא מפנה את ביתו מעבודה זרה!

חז"ל שואלים מאיפה למדנו שמה' אשה לאיש? והם עונים - מלבן. שהרי כאשר אליעזר סיפר לבתואל וללבן את אשר קרה על עין המים עם רבקה, הם אומרים - "מה' יצא הדבר" (שם נ'). לבן הוא רבי שלם! והוא ממשיך - "לא נוכל דבר אליך רע או טוב" (שם).

במקום אחר שואלים חז"ל -

ומניין לברכת חתנים מן התורה? שנאמר "וַיְבָרֲכוּ אֶת־רִבְקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אֲחֹתֵנוּ אַתְּ הֲיִי לְאַלְפֵי רְבָבָה וְיִירַשׁ זַרְעֵךְ אֵת שַׁעַר שֹׂנְאָיו" (בראשית כ"ד, ס'). (כלה, א', א')

[1] רש"י מביא את זה על הפס' "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לָבָן שַׁלְּחֵנִי..." (שם ל', כ"ה) – "מִשֶּׁנּוֹלַד שֶׁל עַשָּׂו (ב"ר עג,ז, ב"ב קכ"ג ע"ב), שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית עֵשָׂו לְקַשׁ" (עובדיה א,יח). אֵשׁ בְּלֹא לֶהָבָה אֵינוֹ שׁוֹלֵט לְמֶרְחוֹק; מִשֶּׁנּוֹלַד יוֹסֵף, בָּטַח יַעֲקֹב בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְרָצָה לָשׁוּב". וגם אחרי זה ייקח לו ליעקב עוד שש שנים עד שהוא ייצא משם.

כלומר ברכת חתנים וודאי היא מדרבנן אבל היא כבר רמוזה בתורה - אצל לבן! הוא לא היה סתם רב אלא גם מקובל שמחלק ברכות... אבל יחד עם זה הוא אבי אבות הרמאים, הרמאי הגדול ביותר בהיסטוריה, ואל תשכחו שהוא 50% מכל אחד מאיתנו!

הסבא של כולנו

אחרי שיוצאים מלבן, שעם כל מתק צדקותו לא הניח דבר כדי לעכב את רבקה מלצאת,[2] ותמיד הוא גם יקפיד להופיע כאיש מוסר מדהים, כשהוא ירמה את יעקב אבינו הוא לא יודה ויאמר 'טוב, רימיתי אותך. תפסת אותי'. אלא יטען -

...לֹא־יֵעָשֶׂה כֵן בִּמְקוֹמֵנוּ לָתֵת הַצְּעִירָה לִפְנֵי הַבְּכִירָה. (שם כ"ט, כ"ו)

'אצלנו יש מוסר, יש הגיון. לא כמו אצלכם, חתני היקר. אתה צריך לעבוד על המידות שלך. כן, שמעתי על איך רימית את אחיך הגדול וגנבת לו את הברכות. אצלנו זה לא כך - הגדולה גדולה והקטנה קטנה'. ואיזה חיבוקים הוא מחבק את יעקב, וכן, אני מביר את 'כל הדתיים' שטוענים שהוא חיפש לו זהב ומרגליות בין השיניים... ובואו נדבר רגע כמו סבים זקנים - בסוף הוא החליט לתת את שתי בנותיו ליעקב. זה יפה מאד, לא? הרי כולם אמרו "הגדולה לגדול והקטנה לקטן" והוא בעל הבנה, מבין שגם רחל וגם לאה וגם זלפה וגם בלהה שלפי רש"י וחז"ל גם הן בנותיו[3] - כולן מיועדות ליעקב. הוא לא סבא מקרי. אנחנו כולנו גדלנו אצלו ולא אצל יצחק. ואז מגיע אליו יעקב ודורש - "מתי אעשה גם אני לביתי", אבל לבן לא נותן לו לדבר ומכניס משפטים מלאי יראת שמיים -

וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי ה' בִּגְלָלֶךָ. (שם כ"ז)

כל היום שפתיו רוחשות הקב"ה!

וגם כשיעקב בורח ממנו והוא משיג אותו - כל המפגש מלא בקב"ה. הוא רודף, משיג אותם, יעקב מוכן להתחייב בהן צדקו שאף אחד לא לקח לו ללבן את התרפים (הגם שזה לא היה נכון, וזה ענין מופלא שרחל אכן לקחה אותם, ולהלן). הרי הקב"ה עצמו אומר ליעקב לשוב לביתו כי הוא ראה את כל מה שעשה לו לבן, ואל תחשבו שמדובר על עשרים השנים האחרונות, שהרי מה התחדש עכשיו שהוא ראה ועד עכשיו לא? למה לא אמר לו לחזור לפני 15 שנה? - זה הרבה יותר עמוק, זה קשור לבריחה. והנשים עונות לו -

... הַעוֹד לָנוּ חֵלֶק וְנַחֲלָה בְּבֵית אָבִינוּ. הֲלוֹא נָכְרִיּוֹת נֶחְשַׁבְנוּ לוֹ כִּי מְכָרָנוּ וַיֹּאכַל גַּם־אָכוֹל אֶת־כַּסְפֵּנוּ. כִּי כָל־הָעֹשֶׁר אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹהִים מֵאָבִינוּ לָנוּ הוּא וּלְבָנֵינוּ וְעַתָּה כֹּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלֶיךָ עֲשֵׂה. (שם ל"א, י"ד-ט"ז)

הוא רמאי, שקרן. שום דבר איננו שלו. ואז כאשר הוא רודף אחרי יעקב, מתגלה אליו הקב"ה בלילה(!), ואומר לו -

...הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תְּדַבֵּר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע. (שם כ"ד)

אגב, מדהים - כנראה לא הפריע לו ללבן לדבר עם יעקב רע.

ברית ההפרדה

ואז הוא בא ומתנפל וצועק על יעקב - 'אני בניגוד לכם עובד ה' ביראה ואהבה." יש לאל ידי לעשות עמכם רע", רק שאתמול בלילה הוא אמר לי שלא לעשות כך'. שמנו לב כמה פעמים הוא מזכיר את הקב"ה שם? -

לָמָּה נַחְבֵּאתָ לִבְרֹחַ וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וָאֲשַׁלֵּחֲךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשִׁרִים בְּתֹף וּבְכִנּוֹר. וְלֹא נְטַשְׁתַּנִי לְנַשֵּׁק לְבָנַי וְלִבְנֹתָי עַתָּה הִסְכַּלְתָּ עָשׂוֹ. (שם כ"ז-כ"ח)

כמה שהוא מתוק, כל הזמן רק רוצה לנשק אותנו, סוכר! 'אתה יעקב ברחת, כל כך לא יפה ולא מוסרי. למה ברחת?'. הוא אפילו שואל - איך אתה גונב את דעתי, הרי אצלי הכל ישר. אין אצלי גניבת דעת'. אתה יודע איזו שמחה רציתי לעשות לך? כבר הזמנתי תזמורת!'.

ואתה עומד מהצד ושואל את עצמך - רגע, רחל ולאה - הרי זה כיבוד אב. מה איכפת לכן ללכת לומר שלום לאבא שלכן כשאתן עוזבות?

והתגובה של יעקב חריפה לא פחות -

וַיִּחַר לְיַעֲקֹב וַיָּרֶב בְּלָבָן וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן מַה־פִּשְׁעִי מָה חַטָּאתִי כִּי דָלַקְתָּ אַחֲרָי. כִּי־מִשַּׁשְׁתָּ אֶת־כָּל־כֵּלַי מַה־מָּצָאתָ מִכֹּל כְּלֵי־בֵיתֶךָ שִׂים כֹּה נֶגֶד אַנְשֵׁי וְאַחֶיךָ וְיוֹכִיחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ. זֶה עֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי עִמָּךְ רְחֵלֶיךָ וְעִזֶּיךָ לֹא שִׁכֵּלוּ וְאֵילֵי צֹאנְךָ לֹא אָכָלְתִּי. טְרֵפָה לֹא־הֵבֵאתִי אֵלֶיךָ אָנֹכִי אֲחַטֶּנָּה מִיָּדִי תְּבַקְשֶׁנָּה גְּנֻבְתִּי יוֹם וּגְנֻבְתִּי לָיְלָה. הָיִיתִי בַיּוֹם אֲכָלַנִי חֹרֶב וְקֶרַח בַּלָּיְלָה וַתִּדַּד שְׁנָתִי מֵעֵינָי. זֶה־לִּי עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתֶךָ עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּשְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנֶךָ וַתַּחֲלֵף אֶת־מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מֹנִים. לוּלֵי אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי כִּי עַתָּה רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי אֶת־עָנְיִי וְאֶת־יְגִיעַ כַּפַּי רָאָה אֱלֹהִים וַיּוֹכַח אָמֶשׁ. (שם ל"ו-מ"ב)

ואז אחרי שלבן קצת שומע את הטענות של יעקב, הוא בא ומגלה את האמת שלו -

וַיַּעַן לָבָן וַיֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הַבָּנוֹת בְּנֹתַי וְהַבָּנִים בָּנַי וְהַצֹּאן צֹאנִי וְכֹל אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לִי־הוּא וְלִבְנֹתַי מֶה־אֶעֱשֶׂה לָאֵלֶּה הַיּוֹם אוֹ לִבְנֵיהֶן אֲשֶׁר יָלָדוּ. (שם מ"ג)

הכל שלו - הבנות, הבנים, הצאן (שיעקב התנה איתו מראש "אל תתן לי מאומה"), וכל אשר אתה רואה. אבל לפני כן, אתה עצמך, לבן, הודית ואמרת ליעקב שעד שהוא הגיע לא היה לו כלום, "ויברכני ה' בגללך", אז מה אתה משנה גרסה?

---

[2] "וַיֹּאמֶר אֲחִיהָ וְאִמָּהּ תֵּשֶׁב הַנַּעֲרָ אִתָּנוּ יָמִים אוֹ עָשׂוֹר אַחַר תֵּלֵךְ" (שם כ"ד, נ"ה), ולאחר מכן הוא גם מתחזה כפמיניסט שמתחשב ברצון הנערה - "וַיֹּאמְרוּ נִקְרָא לַנַּעֲרָ וְנִשְׁאֲלָה אֶת פִּיהָ" (שם נ"ז)

[3] מאישה אחרת או מפילגש.

והוא ממשיך – 'בוא נעשה ברית', ונשים לב לבית ביניהם ולהבדל שבין הברית הזו למול הברית של יעקב עם עשו אצלנו בפרשה. אני לא מביר עוד ברית נוספת במקרא שמהותה היא שלא להתקרב אחד אל השני. ממש כמו כשהיינו ילדים והיינו מחלקים את השולחן הכיתתי עם השכן שלנו - 'אני עד כאן ואתה עד כאן ושהקלמר שלך לא יעבור את הקו'... זו לא ברית של סחר חליפין חופשי, גם לא לחילופי מידע וכו' - זו ברית שאומרת 'לא רוצה לראות אתך לעולם יותר. אתה איכסה!' -

עֵד הַגַּל הַזֶּה וְעֵדָה הַמַּצֵּבָה אִם-אָנִי לֹא-אֶעֱבֹר אֵלֶיךָ אֶת-הַגַּל הַזֶּה וְאִם-אַתָּה לֹא-תַעֲבֹר אֵלַי אֶת-הַגַּל הַזֶּה וְאֶת-הַמַּצֵּבָה הַזֹּאת לְרָעָה. (שם נ"ב)

לא נפגשים!

יעקב אומר לאחיו[4] ללקוט אבנים -

...וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ-גָל וַיֹּאכְלוּ שָׁם עַל-הַגָּל. וַיִּקְרָא-לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב קָרָא לוֹ גַּלְעֵד. (שם מ"ו-מ"ז)

ראיתי פעם את הרב צבי יהודה קוק זצ"ל וכמעט בכה - 'איך הוא מצליח הרשע הזה להכניס לתורה שלנו שתי מילים בארמית?!'. המילים היחידות בכל התורה שאינן בעברית.

ארמי אובד אבי

לבן עד עכשיו בכל פעם שרצה להזכיר את הקב"ה אמר את שם הוי"ה, ואילו עכשיו -

וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הִנֵּה ו הַגַּל הַזֶּה וְהִנֵּה הַמַּצֵּבָה אֲשֶׁר יָרֵיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָּ... אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי נָחוֹר יִשְׁפְּטוּ בֵּינֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבִיהֶם... (שם נ"א-נ"ג)

לא בטוח שאנחנו בכלל שמים לב לבעיה שלבן עושה כאן. כל סופר סת"ם יודע שכאשר הוא כותב בספר תורה את שם ה', שם קודש, או גם כינוי - אסור למחוק אותו. רש"י אומר -

אלהי אברהם. קדש. **ואלהי נחור.** חול. **אלהי אביהם.** חול (שם)

סבא רוצה שנילמד תכנית ליבה - גם א-להי אברהם וגם אלהי נחור. הבנות בנותי, ואני אהיה אחראי על מערכת החינוך שלכם ועל תכנית הלימוד, והכל יהיה בנחמדות, הכל יהיה בסדר. לא מפחיד. אומר לנו רש"י - כשמערבבים חול וקודש יחד זה הופך את הכל לחול. 50% מורשת ישראל, ספרותה ומקורותיה, משפט ישראלי עם דגל מאחור - וספרות כללית. מה הבעיה? - הכל זה חול! ולבן יעקב מתעקש -

... וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יִצְחָק. (שם)

זו הפעם היחידה שהוא נשבע כך. למה אתה לא נשבע באלוקי אברהם כמו שלבן נשבע? הוא נשבע בפחד אביו יצחק וכך הוא מנצח את לבן ויכול לומר לעשו בהמשך "עם לבן גרתי". עכשיו הוא שולט על לבן. פחד אביו יצחק הוא הגבורה, הפחד שאני לא אתבלבל איתו ושהוא לא יבלבל אותנו. "צא ולמד מה ביקש לבן הארמי לעשות ליקב אבינו", שאצל פרעה הוא לא גזר אלא על הזכרים ואילו לבן ביקש לעקור את הכל. המהר"ל שואל - אם כך, למה כתוב "ארמי אובד אבי" ולא 'ארמי מאבד אבי', או 'איבד'? אין בעברית את המילה 'אובד' בהקשר הזה. 'אובד אבי' זה שאבא שלי הלך לאיבוד, אבל זו לא הכוונה כאן ולא אומרים שמישהו אובד מישהו. ועונה על זה המהר"ל - זה נכון, אבל זה כתוב כך כדי לומר לנו בליל הסדר, 'ילד מתוק שלי, ברגע זה הוא רוצה לקחת אותך לאיבוד'. זה הווה מתמשך - זה חפץ, זו מציאות. הוא כל הזמן פועל, ולא מפסיק אפילו לרגע אחד. ואם לא תדע להפריד את הגל הזה ואת המצבה - הוא יצליח לייצר יגר שהדותא, הוא יכניס את אלהי אביהם, הוא יצליח לעשות בלבול שלם באותו פסוק.

מחלה אוטו-אימונית

מעתה נבין את מה שאמרו חז"ל שלבן הוא בלעם[5] - כי כל מה שרוצה בלעם, עם כל דיבוריו האלוקיים והמזבחות שהוא בונה והקרבנות שהוא מקריב לה', זה לחסל את עם ישראל. אנחנו מכירים את דברי חז"ל שאת כל מה שרצה בלעם לקלל את עם ישראל והם יצאו לו מהפה בתור ברכות, בכל זאת הקללות כן התקיימו במקצתן; יצאנו לגלות, והוא רצה שלא יהיה לנו מלך וכן היה וכו', רק על דבר אחד כתוב "ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה" (דברים כ"ג, ו') - את "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל". הוא ביקש שלא יהיו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות, ואת זה הוא לא הצליח לממש כלל. ביקש שיהיה "א-להי אברהם ואלהי נחור... אלהי אביהם".

עוד מעט נגיע גם לעשו, לאדום הלא היא רומא, אבל לבן הוא הבסיס, לבן הוא יוון. לבן לא נוגע באף אחד. הוא לא גוזר על הזכרים כמו פרעה, כי מה שגוזרים - מלכלך, ואילו לבן הוא לבן. צח וטהור כלפי חוץ. כשעוקרים מהשורש לא נשאר לכלוך. אבל בעיקר כשזומרים וגוזרים - זה צומח מחדש, וכשעוקרים זה מתבולל. הבנו את הנקודה?

כל עניינו של לבן זה לבולל ולצעוק את הקול האוניברסלי שנמצא בכל אחד ואחת מאיתנו ומהווה 50% מאיתנו. לבן אומר 'כמה טוב שבאתם לארץ ישראל להקים מדינה, אבל היא חייבת להיות של כל אזרחיה. הבנות בנותי והבנים בניי והצאן

---

[4] לפי רש"י היו אלה העובדים של אברהם, שהיו כמו אחים אצלו. זוכרים למי עוד קרא יעקב 'אחים'? – לשלשת הרועים הסתלבטנים שהוא פגש כשהגיע לחרן לראשונה – "אחי מאין אתם". הוא רואה מלאכי אלוקים אבל לשלשת הבטלנים האלה הוא קורא אחים!

[5] עי' בתרגום יונתן בן עוזיאל על הפסוק "ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב" (במדבר ל"א, ח') - "וְיָת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר קְטָלוּ בְּסַיְיפָא וַהֲוָה כֵּיוָן דְּחָמָא בִּלְעָם חַיְיבָא יַת פִּינְחָס כַּהֲנָא רָדִיף מִן בַּתְרוֹי עָבַד מִלְתָא דְקוּסְמִין וּפָרַח בְּאַוִּיר שְׁמַיָּא מִן יַד אִידְבַּר פִּינְחָס שְׁמָא רַבָּא וְקַדִּישָׁא וּפָרַח בַּתְרוֹי וְאַחֲדִיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְאִתְתֵּיהּ שְׁלַף סַיְיפָא וּבָעָא לְמִקְטְלֵיהּ פָּתַח פּוּמֵיהּ בְּמֵילֵי תַּחֲנוּנִין וַאֲמַר לְפִינְחָס אִין תְּקַיֵּים יַת נַפְשִׁי מִשְׁתַּבַּעְנָא לָךְ דְּכָל יוֹמִין דַּאֲנָא קַיָּים לֵית אֲנָא מְלַטֵּיט יַת עַמָּךְ עָנִי **וַאֲמַר לֵיהּ הָלָא אַנְתְּ הוּא לָבָן אֲרַמָּאָה דְּבָעִית לְמֵישֵׁיצָאָה יַת יַעֲקֹב אֲבוּנָן** וּנְחָתַת לְמִצְרַיִם בְּגִין לְמוֹבְדָא זַרְעָא וּמִן בָּתַר דְּנָפְקוּ מִמִּצְרַיִם גָּרֵיתָא בְּהוֹן עֲמָלֵק רַשִׁיעָא וּכְדוֹן אִיתְגְּרָתָא אִיתְגְּרָא לְמֵילוֹט יַתְהוֹן וְכֵיוָן דְּחָמִיתָא דְּלָא אַהֲנַיִן עוֹבָדָךְ וְלָא קַבֵּיל מֵימְרָא דַּיְיָ מִינָּךְ אִמְלִיכַת מַלְכָּא בִּישָׁא יַת בָּלָק לְמוּקְמָא יַת בְּנָתֵיהּ בְּפַרְשַׁת אוֹרְחָתָא לְמִטְעֵיָא יַתְהוֹן וּנְפָלוּ בְּגִין כֵּן מִנְהוֹן עֶשְׂרִין וְאַרְבָּעָא אַלְפִין בְּגִין כֵּן לֵית אֶפְשַׁר תּוּב לְמִקְיֵימָא יַת נַפְשָׁךְ וּמִן יַד שָׁלַף סַיְיפֵיהּ מִן תְּקָא וְקַטְלֵיהּ".

צאני'. לבן הוא מחלה אוטו-אימונית של השמדה עצמית באמצעות האוניברסליות, הקוסמופוליטיות. "אלהי אביהם".

מיד נראה שאצל עשו כל הרעיון הפוך- כל רעיון הפגישה עם עשו הוא כדי שנחזור ונהיה יחד, "נסעה ונלכה ואלכה לנגדך" אומר עשו, ויעקב לא מתנגד לזה באופן עקרוני אלא רק אומר לו עדיין לא - "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה". אנחנו צריכים להיות יחד, אבל רק כשתהיה לי היכולת לרומם אותו.

לבן הוא כל כך לבן עד שלא רואים אותו. זה הצבע הלבן שמטשטש הכל. אין שם אדום, אין שם דם, הכל סטרילי. אין שם חיים, אין שם לא דם נידה ולא דם לידה. יש שם הרבה שוא 'נבון' כביכול - "מה' יצא הדבר". ה' אמר לי לא ללכת ולקלל את העם, אומר לבן ואומר בלעם, אבל חכו עוד לילה, אולי אצליח לשכנע אותו. נסובב אותו...

איך יכול להיות שסבא לבן שונא את עם ישראל? - תסתכלו עלינו במראה ותבינו. האם יש עוד מדינה שבשם איזו שטות שהיא מכנה אותה "יהודית" היא באה ומנסה להשמיד את עצמה? אין דבר כזה! אין עוד שום פרלמנט כזה. זה רק לבן. זה לא נובע מרוע, זו אידיאולוגיה שנמצאת בתוכנו מאז ומעולם. אלו שני החלקים שלנו. ואכן אנחנו צריכים להקים בית תפילה לכל העמים - אבל רק לעתיד לבוא ותוך שמירה על הגבולות וההבדלים בינינו לבינם.

בין קודש לחול

לבן לא מזכיר את יצחק אפילו פעם אחת. את אברהם הוא מזכיר - הוא מתפעל מהחסד שלו. הוא כועס על יעקב 'מה לך ולאביך? "נכסוף נכספת לבית אביך" - מה לך ולגבורה הזו, לדינים האלה, להפרדות הלאה?'.

אדמו"ר הזקן שואל בספר התניא למה ברחנו ממצרים ולא עשינו איזה טקס פרידה, מסדר, שהרי פרעה באמת רצה לשלח אותנו! והוא עונה - לא ברחנו ממצרים מפחד פרעה. ברחנו כי אם לא היינו בורחים היינו נשארים שם. הבנו? - ברחנו ממצרים בשביל עצמנו. הרי גם אחרי שברחנו ממצרים שאלנו והתלוננו לא פעם ולא פעמיים אם אפשר כבר לחזור לשם. המצריים שאליה רצינו לחזור היא לבן.

כך גם כאשר רחל ולאה מחליטות לברוח מחרן - זה כדי לברוח. למה מכל כל העבודה הזרה שהיתה ללבן, והיתה לו המון עבודה זרה,[6] רחל לקחה לו רק את התרפים? - כי עליהם אומר לבן "ניחשתי ויברכני ה' בגללך", כלומר ניחשתי בתרפים והברכה הגיעה אלי מהקב"ה. רשע, אל תערבב את הניחושים שלך עם הקב"ה. אתה רוצה חול? - תהיה בחול. אתה רוצה קודש? תהיה קודש. תפסיק לערבב לנו את החיים! תעבוד את האלילים עד שתמות, אבל אל תערבב לנו את החיים עם התרפים. כל הזמן "ניחשתי" ומצד שני -ה', ועוד פעם ה' ועוד פעם ה'. די כבר עם הערבוב הזה.

הנפש האחת

זו הסיבה שאומר יעקב לעשו 'אחי היקר, באתי מלבן'. עשו הוא הבן הבכור של יצחק ורבקה, הוא ילד קדוש שעד גיל 15 גדל בקדוש יחד עם אחיו התאום, עד מותו של אברהם, כמובא בזוה"ק. הוא הכח האדום, שהוא הסיבה שאליה ירדה הנשמה לתוך הגוף. אנחנו נמצאים בימים שלפני י"ט בכסלו, וכל החיים שלנו זה הניתוח המדהים של בעל התניא על שתי הנפשות ששוכנות איתנו בתוך הגוף. מי שלא יודע את זה מפספס את כל החיים. זה כל כך חשוב. וכשהתניא מגדיר מהי הנפש הבהמית כבר בפרק הראשון הוא אומר -

אַךְ בֵּאוּר הָעִנְיָן, עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַב חַיִּים וִיטַל זַ"ל בְּשַׁעֲרֵי הַקְּדֻשָּׁה [וּבְעֵץ חַיִּים שַׁעַר נ פֶּרֶק ב], דְּלְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, אֶחָד צַדִּיק וְאֶחָד רָשָׁע, יֵשׁ שְׁתֵּי נְשָׁמוֹת, וּכְדִכְתִיב: "וְנִשְׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי", שֶׁהֵן שְׁתֵּי נְפָשׁוֹת. נֶפֶשׁ אַחַת מִצַּד הַקְּלִפָּה וְסִטְרָא אַחֲרָא, וְהִיא הַמִּתְלַבֶּשֶׁת בְּדַם הָאָדָם לְהַחֲיוֹת הַגּוּף, וּכְדִכְתִיב: "כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הִיא". (תניא פרק א')

היא הנפש האחת כי היא הבכורה. "הנשמה יורדת לתוך הגוף וצועקת וי, וי". אבל עשו הוא ישראל מומר ואילו לבן, הסבא שלנו הוא גוי שצריך למגר אותו לפני כל דבר אחד אחר. הוא אבי אבות היוניות, ההתבוללות, הבלבול של הקודש והחול. עשו הוא חול, הוא אדום - אבל האדום הזה הוא החיים, הוא השדה. אילו עשו לא היה מקלקל ולא בוחר בדרך השלילית, אילו השפעת אברהם ויצחק עליו היתה ממשיכה, הרי שעשו יעקב היו כישששכר וזבולון. עשו גדל אצל רבקה, הוא גדל אצל יצחק, וראשו של עשו נמצא בחיכו של יצחק במערת המכפלה. הוא לא הצליח שהראש שלו יפעל בגוף, אבל ראשו בפני עצמו - בחיכו של יצחק אבינו. הגאולה לא תופיע בלי שיעלו מושיעים בהר שציון לשפוט את הר עשו, כי הגאולה היא ששתי הנפשות מופיעות יחד - "משכני", לשון יחיד, "אחריך נרוצה", לשון רבים. "משכני" אומרת הנפש האלוקית, חזרה אל המקור, חלק אלו-ה ממעל ממש. לי עצמי אין מה לחפש פה בעולם, אבל באתי הנה אתה יודע למה אבא? - כדי ש"אחריך נרוצה". שנינו יחד - הנפש האלוקית וגם הנפש הבהמית. באתי להיות פה בגוף, בתוך הנפש הבהמית המתלבשת בדם האדם להחיות את הגוף וממנה באים כל היסודות בחיוביים והשליליים -

וּמִמֶּנָּה בָּאוֹת כָּל הַמִּדּוֹת רָעוֹת, מֵאַרְבַּע יְסוֹדוֹת רָעִים שֶׁבָּהּ. דְּהַיְנוּ כַּעַס וְגַאֲוָה מִיְּסוֹד הָאֵשׁ, שֶׁנִּגְבַּהּ לְמַעְלָה. וְתַאֲוַת הַתַּעֲנוּגִים מִיְּסוֹד הַמַּיִם, כִּי הַמַּיִם מַצְמִיחִים כָּל מִינֵי תַּעֲנוּג. וְהוֹלֶלוּת וְלֵיצָנוּת וְהִתְפָּאֲרוּת וּדְבָרִים בְּטֵלִים, מִיְּסוֹד הָרוּחַ. וַעֲצָלוּת וְעַצְבוּת, מִיְּסוֹד הֶעָפָר. וְגַם מִדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁבְּטֶבַע כָּל יִשְׂרָאֵל בְּתוֹלְדוֹתָם, כְּמוֹ רַחֲמָנוּת וּגְמִילוּת חֲסָדִים, בָּאוֹת מִמֶּנָּה, כִּי בְּיִשְׂרָאֵל נֶפֶשׁ זוֹ דְּקְלִפָּה הִיא מִקְלִפַּת נֹגַהּ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גַּם כֵּן טוֹב, וְהִיא מְסוֹד עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע. (שם)

[6] עוד מימי אליעזר - "ואנכי פיניתי הבית ומקום לגמלים" מעבודת אלילים (רש"י, שם כ"ד, ל"א).

יששכר וזבולון

מסתבר שעשו אינו במדרגה להגיע לכל זה. מסתבר שהדרך כדי שאפשר שיופיעו בעולם שני הכוחות באלה היא רק ע"י יששכר וזבולון שיופיעו פה בעולם.

האם נתנו פעם את הדעת לשמו של זבולון? למה הוא נקרא כך? -"הפעם יזבלני אישי". בעברית של היום זה לא נשמע כל כך טוב... אבל בואו נראה את רש"י -

יזבלני. לשון בית זבול, הירבריי"א בלע"ז. בית מדור, מעתה לא תהא עיקר דירתו אלא עמי שיש לי בנים כנגד כל נשיו.

(ל', כ')

עומק הפירוש - זבולון איננו רק זה שמביא ליששכר את הפרקמטיא ואת גשמיות, הוא לא רק עשו המתוקן, אלא הוא התבלית של הכל. הוא עיקר דירתו של ה' - התאווה ה' שתהיה לו דירה בתחתונים. זבולון הוא ההסבר למה אני פה בעולם בכלל. "שמח זבולון בביתך ויששכר באהליך" כתוב בפרשת וזאת הברכה, וההמשך הוא - "עַמִּים הַר יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק" (דברים ל"ג י"ט), ורש"י שואל שם מה הקשר בין זבולון לזה שהעמים באים להר יקראו, להר המוריה? ההר קשור לשבט יהודה או אולי לבנימין ולוי, והוא מבאר -

ע"י פרקמטיא של זבולון תגרי עובדי כוכבים באים אל ארצו והוא עומד על הספר והם אומרים הואיל ונצטערנו עד כאן נלך עד ירושלים ונראה מה יראתה של אומה זו ומה מעשיה והם רואים כל ישראל עובדים לאלו-ה אחד ואוכלים מאכל אחד לפי שהעובדי כוכבים אלוהו של זה לא כאלוהו של זה ומאכלו של זה לא כמאכלו של זה ומתגיירין שם שנאמר שם יזבחו זבחי צדק. (שם ברש"י)

זה לא טבני, זה לא שבמקרה זבולון הגיע כי היה שם ביזנס. לכאורה, מה היא עיקר דירתו של הקב"ה? לא יששכר?! הרי זבולון הוא רק זה שמביא לו את האוכל לדואג לו - לא! זבולון הוא הסיבה שיש פה עולם, הוא זה שנותן את האדום. ראובן היה זה שהביא את האדמימות הזו לאמו כשהביא את הדודאים מהשדה, ומזה נולדו יששכר וזבולון.

עשו? זו טעות נוראית לברוח ממנו. עשו הוא הכוח שבי, של הנפש הבהמית שבי, שכאשר אני לא מצליח להרים ולרומם אותו - הוא מפיל אותי. אני לא יכול להתעלם ממנו. אני לא יכול לקחת אבן, לעשות ממנה גל ולומר לו - אני פה ואתה שם ולא מתקרבים. זוהי הרשעות הגדולה ביותר.

זה מה שאומרת רבקה ליעקב - לך מהר אל לבן, "למה אשכל גם שניכם יום אחד?" - אני צריכה שאתה תרים אותו.

התהליך הנפשי שעבר עשו

שאלתי את עצמי - הרי רבקה הבטיחה ליעקב שהיא תשלח ותקרא לו חזרה, ובפועל היא לא קראה לו. נכון, יש מי שאומר שדבורה מינקת רבקה באה אליו, אבל זה לא לפי הפשט ולא ניכנס לזה עכשיו. למה היא לא קראה ליעקב, הרי היא הבטיחה לו -

עַד־שׁוּב אַף־אָחִיךָ מִמְּךָ וְשָׁכַח אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לּוֹ וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם לָמָּה אֶשְׁכַּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד. (שם כ"ז, מ"ה)

והתשובה האמיתית היא - היא לא קראה לו מפני שיעקב עדיין לא סיים את עבודתו שם. כאשר הוא יסיים, היא תקרא לנו, כאשר נצליח להעלות את הנפש הבהמית למעלה למעלה, "משכני אחריך נרוצה" היא תבוא ותקרא לנו.

גם עשו מנשק את יעקב, וכולנו זוכרים עוד מהגן רק דבר אחד - שזה רמוז בנקודות שמופיעות על המילים שם ושהצוואר של יעקב נהפך לשיש והוא לא היה יכול לנשוך אותו. אבל אולי פעם אחת נקרא מה כתוב ברש"י ונראה שרש"י מביא את זה כמדרש ודוחה את המדרש הזה! -

וַיִּשָּׁקֵהוּ. נָקוּד עָלָיו. וְיֵשׁ חוֹלְקִין בַּדָּבָר הַזֶּה בְּבָרַיְתָא דְּסִפְרֵי (בהעלתך, סט) **יֵשׁ שֶׁדָּרְשׁוּ נְקֻדָּה זוֹ, לוֹמַר שֶׁלֹּא נָשַׁק בְּכָל לִבּוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי: הֲלָכָה הִיא, בְּיָדוּעַ שֶׁעֵשָׂו שׂוֹנֵא לְיַעֲקֹב; אֶלָּא שֶׁנִּכְמְרוּ רַחֲמָיו בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, וְנָשַׁק בְּכָל לִבּוֹ.** (רש"י, שם ל"ג, ד')

עשו באמת באמת עובר את התהליך שיעקב רוצה להרים אותו אליו. זה כל מה שיעקב התקין את עצמו, לא רק לדורון, לתפילה ולמלחמה. אתם יודעים מה המשמעות של "עם לבן גרתי" ועכשיו אני שולח מלאכים לשדה אדום? - 'עם לבן גרתי ועברתי את התהליך כדי להרים אותה חזרה. בוא ונחזור להיות יחד'. ומה יהיה? - הנפש הבהמית תהיה כפופה לנפש האלוקית. וזה כמעט מתרחש שם במפגש, זה לא ייאמן! עשו אבן אומר ליעקב -

וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנֵלֵכָה וְאֵלְכָה לְנֶגְדֶּךָ. (שם י"ב)

אל תלווה אותי לארץ אדום, אני הולך איתך לארץ ישראל שיצאתי ממנה כי אתה אמור לשלוט בה. הרי עשו עזב את הארץ "מפני יעקב אחיו" - אני הולך איתך. ויעקב עונה לו תשובה ארוכה -

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנִי יֹדֵעַ כִּי־הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר עָלוֹת עָלָי וּדְפָקוּם יוֹם אֶחָד וָמֵתוּ כָּל־הַצֹּאן. יַעֲבָר־נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וַאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרֶגֶל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־לְפָנַי וּלְרֶגֶל הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר־אָבֹא אֶל־אֲדֹנִי שֵׂעִירָה. (שם י"ג-י"ד)

יש עוד בירורים בעולם, בוא נעשה את לאט. ומבאר שם רש"י -

וְהוּא לֹא הָלַךְ; וְאֵימָתַי יֵלֵךְ? בִּימֵי הַמָּשִׁיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו" (עובדיה א,כא; ב"ר עח,יד).

אין גאולה בלי תשובה שלמה

סבא לבן הוא העיכוב של כל היהדות ואילו הפגישה עם עשו היא פגישת ההכנה למשיח. ולמה באמת עוד לא הגיע הזמן? - זה נשמע לכאורה הפספוס הגדול של יעקב, פספוס חייו. הרי עשו כבר רצה! ורש"י אפילו אומר שם שבמילה "נסעה" אומר לעשו ליעקב - אתה תוביל. ממש "משכני אחריך נרוצה". "נסעה ונלכה" - לנסוע זה במובן של לעקור מפה וללכת לשם

(עי' בביאור המלבי"ם). אבל אז מגיע ההמשך ובו טמון הקושי - "ואלכה לנגדך" - ממשלה משותפת. אלך בשווה לך, כמו שרש"י מביא. תשובה אמיתית היא כמו אצל ישמעאל שהוליך את יצחק לפניו (עי' בראשית כ"ה, ט, וברש"י שם). עשו לא עשה תשובה מלאה, ורואים את זה מזה שבפטירת יצחק בהמשך הפרשה כתוב -

וַיִּגְוַע יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו וְיַעֲקֹב בָּנָיו. (ל"ה, כ"ט)

ויעקב מבין כבר כעת, במפגש, שהוא לא הולך להיפרד בסגנון ההיפרדות שהיתה לו מלבן אלא הוא הולך להתברר בפני עצמו, הוא הולך לרומם את עצמו, את יששכר וזבולון, את כל השבטים, כדי להצליח ולהרים את נקודת עשו בעולם.

כשיעקב אומר את זה הוא רואה בעיניו הקדושות את כל מה שאנחנו עוברים כבר שלשת אלפים שנה. כמה מהר היה אפשר שזה יקרה, כמה ביקש יעקב לישב בשלוה, כמו משה ששלח מלאכים למלך אדום - 'כה אמר אחיך ישראל, בוא ונביא יחד את הגאולה', וגם הוא סרב.

ועלו מושיעים בהר ציון

וזה מה שמופיע בהפטרת הפרשה בספר עובדיה, הגר אדומי, שמסביר לנו שלא נתבלבל - עשו החיצוני הוא עדיין רשע, עשו החיצוני עדיין כל כך שבוי בתוך החומר שלו, הוא עדיין האדום האדום הזה. ואתם צריכים לברר את עצמכם עד שליעלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו. זה פלא עצום - צריך שאנחנו מבוא "לבפנוכו" של הר עשו, להכינס לתוך הר עשו ולהרים משם את הכל ואז העולם יתוקן.

כשיעקב שולח את המלאכים בתחילת הפרשה, הוא לא שולח אותם אל עשו אלא "לפניו אל עשו", כדי להגיע לפנימיות של עשו, "אולי אכפרה פניו במנחה הולכת לפני", "אולי אשא פניו". הוא רוצה להגיע אליו פנימה. וכהקדמה הוא אומר לו - 'אחי, "עם לבן גרתי". אין לי כבר שום בלבול, אני יכול להרים את האדום. אני יעקב שיכול כבר לבוא אליך לשדה אדום ולהרים את האדום - "ויברח יעקב שדה ארם". אני יכול ללכת לשדה. אני אמנם האיש התם יושב האהלים, אבל אני כבר יכול ללכת לשדה, אני יכול לבוא מן השדה בערב וכשלאה יוצאת לקראתי - להביא משם את יששכר וזבולון. אני באתי - "עם לבן גרתי ואחר עד עצה" - התעכבתי רק מפני שהייתי צריך להגיע למדרגה שאני יכול לבוא אליך ולרומם את הדברים. ועשו קולט את זה.

המפגש עם לבן כל עניינו היה שהוא יסתיים כמה שיותר מהר וילווה אותנו כל ימי חיינו, וכל הזמן נצטרך לדעת להעיף אותו מאיתנו, לממש את הגבולות שנקבעו שם, עם הלבן שבי, את "אלהי אביהם" שבתוכם, את הבילבול הזה. כל מטרת סיפור לבן הוא לגלות לנו איך אנחנו מכינים את עצמנו אל המפגש עם עשו, "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה", המפגש שבמקום שיסתיים ב-'אתה לא תעבור ואני לא אעבור', מסתיים ב-"נסעה ונלכה... אדוני יודע כי הילדים רכים.." - אבל אני אבוא אל אדוני בימי המשיח.

שנזכה בעז"ה במהרה לראות מושיעים עולים בהר ציון לשפוט את הר עשו, וה' אחד ושמו אחד, בעגלא ובזמן קריב, תכף ומיד, עלינו ועל כל ישראל.

השיעור מוקדש
לזכות עם ישראל, להצלחת ושמירת חיילי צה"ל, לשלום כל היתומים והאלמנות,
לע"נ **כל הנופלים על קידוש ה' באירועי המלחמה** ולע"נ
חן בת **אלכסנדר שלמה**, **עמרם** בן **אירדה חיה**, **פיבי** בת **עליה**,
רחל שיילה בת **מסעודת הנרייט**, **מאיר** בן **רחמים** ז"ל

ולהבדיל **לרפואת כל הפצועים והחטופים** ובתוכם
פאני פרדה בת **אסתר**, **חודיה** בת **אורית אריה** בן **אלי**, **שרה** בת **רחל**,
ברוך בן **בלה**, **אליעזר** בן **בתיה**, **ליאורה אסתר** בת **רות**.
ולזיווג הגון **ליעל רחל** בת **אריאל אסתר**.
להקדשת שיעורים ניתן לפנות בהודעת וואטסאפ לעמנואל – 054-7500516